

Pregled aktualnih odluka Suda Europske unije za drugu polovicu 2017.

Pripremio: AIRE centar

Sudska praksa Suda Europske unije^[59] dostupna je putem zvanične stranice koja omogućava pretraživanje predmeta pred sva tri suda od 1997. godine nadalje.^[60] Sažeci novih presuda Europskog suda objavljuju se u Službenom listu EU (serija C) kao i na stranici samog Suda u rubrici **Press Releases**.

U nastavku slijedi pregled odabranih odluka koje je Sud donio tijekom prve polovice 2017. godine.^[61] Sve presude su dostupne na hrvatskom jeziku na službenoj stranici Suda EU.^[62]

***

U presudi u predmetu **C-434/16** Sud EU je utvrdio da pisani odgovori na stručnom ispitu i eventualne napomene ispitivača u vezi s tim odgovorima predstavljaju osobne podatke kandidata kojima on u načelu ima pravo pristupa. Naime, takvo pravo kandidata služi cilju zakonodavstva Unije da se zajamči zaštita prava pojedinaca na privatnost u vezi s obradom podataka koji se na njih odnose. Direktiva Unije^[63] osobne podatke definira kao bilo koje podatke koji se odnose na utvrđenu fizičku osobu ili fizičku osobu koju se može utvrditi.

P. Nowak je kao računovođa na osposobljavanju položio ispite o računovodstvu s prve razine i tri ispita s druge razine koje je organizirao Institute of Chartered Accountants of Ireland („Irska strukovna organizacija računovođa“). Međutim, nije uspio položiti ispit „računovodstvo strateških financija i upravljanja“. Nakon tog neuspjelog polaganja u jeseni 2009., P. Nowak je, kao prvo, podnio prigovor radi osporavanja njegova rezultata. Nakon što je taj prigovor odbijen, podnio je zahtjev za pristup koji se odnosio na sve njegove osobne podatke koje je u posjedu imala strukovna organizacija računovođa. Ta je organizacija u 2010. P. Nowaku dostavila 17 dokumenata, ali mu je odbila prosljediti ispitni rad uz obrazloženje da on ne sadržava osobne podatke. P. Nowak pred Supreme Courtom (Vrhovni sud, Irska) je osporio odluku službenika za zaštitu podataka, koji općenito smatra da ispitni radovi nisu osobni podaci. Taj sud je postavio upit Sudu EU jesu li pisani odgovori kandidata na stručnom ispitu i eventualne povezane napomene ispitivača takvi podaci.

[59] Sud EU (*Court of Justice of the European Union*) obuhvaća: Sud (*Court of Justice*) – često se naziva i Europski sud (*European Court of Justice - ECJ*); Opći sud (*General Court*) – raniji naziv: Sud prvog stepena (*Court of First Instance - CFI*), osnovan 1988. godine; Sud za službenike EU-a (*Civil Service Tribunal - CCT*), osnovan 2004. godine. Pojam „sudska praksa“ odnosi se na sve odluke. Predmeti pred Europskim sudom nose oznaku “C” (recimo C-362/14), predmeti pred Općim sudom oznaku “T”, a predmeti pred Sudom za službenike EU-a oznaku “F”. Predmeti koji datiraju od prije 1989. imaju samo broj, ne i slovo kojim se od te godine označava sud na kojem se predmet vodi.

[60] Tekstovi starijih presuda dostupni su jedino putem popisa prema broju predmeta (*Numerical Access*) http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7045/.

[61] Većina odabranih presuda je usvojena po proceduri prethodnog postupka koji omogućuje sudovima država članica da, u okviru postupka koji se pred njima vodi, upute Sudu pitanja o tumačenju prava Unije ili o valjanosti nekog akta Unije. Sud ne rješava spor pred nacionalnim sudom. Na nacionalnom je sudu da predmet riješi u skladu s odlukom Suda. Ta odluka jednako obvezuje i druge nacionalne sudove pred kojima bi se moglo postaviti slično pitanje.

[62] Za ovaj pregled su korišteni službeni prijevodi i saopćenja za javnost sa službene stranice Suda EU http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_16799/.

[63] Direktiva 95/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka (SL 1995., L 281, str. 31.) (SL., posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 7., str. 88.).

U svojoj presudi Sud EU je istaknuo, da je kandidat na stručnom ispitu fizička osoba koja se može identificirati bilo izravno pomoću njezina imena bilo neizravno pomoću identifikacijskog broja, jer se ime ili broj navode na ispitnom radu ili njegovoj naslovnici. U tom kontekstu nije relevantno može li ispitivač identificirati kandidata u trenutku ispravljavanja i ocjenjivanja ispitnog rada. Kao drugo, Sud EU je provjerio jesu li pisani odgovori kandidata na stručnom ispitu i eventualne povezane napomene ispitivača podaci koji se odnose na tog kandidata. On u tom smislu pojašnjava da upotreba izraza „bilo koji podaci” u okviru definicije pojma „osobni podaci” u toj direktivi odražava cilj zakonodavca Unije da tom pojmu da široki smisao, koji nije ograničen na osjetljive ili privatne podatke, nego može obuhvaćati razne vrste podataka, kako objektivnih tako i subjektivnih u obliku mišljenja ili ocjena, pod uvjetom da se oni „odnose” na dotičnu osobu. Taj je uvjet ispunjen ako je zbog svojeg sadržaja, cilja ili učinka podatak povezan s određenom osobom. Pisani odgovori kandidata na stručnom ispitu jesu takvi podaci povezani s tom osobom. Naime, sadržaj tih odgovora odražava razinu znanja i sposobnosti kandidata u određenom području i, prema potrebi, njegov misaoni proces, rasuđivanje i kritički duh. Nadalje, skupljanje odgovora ima za cilj ocijeniti profesionalne kapacitete kandidata i njegovu sposobnost za izvršavanje dotičnog posla. Naposljetku, upotreba tih podataka, koja rezultira uspjehom ili neuspjehom kandidata na dotičnom ispitu, može imati učinak na njegova prava i interese jer može odrediti ili utjecati, primjerice, na njegove prilike pristupanja željenom zanimanju ili poslu.

Što se tiče napomena ispitivača u vezi s odgovorima kandidata, Sud EU je utvrdio da su one, kao i odgovori kandidata na ispitu, podaci koji se odnose na njega. Sadržaj tih napomena tako odražava mišljenje ili ocjenu ispitivača o pojedinačnom uspjehu kandidata na ispitu, a osobito o njegovim znanjima ili sposobnostima u dotičnom području. Sud EU ističe da na kvalifikaciju pisanih odgovora kandidata na stručnom ispitu i eventualnih napomena ispitivača u vezi s tim odgovorima kao osobnih podataka ne može utjecati činjenica da ta kvalifikacija tom kandidatu u načelu otvara prava na pristup i ispravak. Naime, drukčiji zaključak imao bi za posljedicu te odgovore i napomene u potpunosti isključiti od poštovanja načela i jamstava u području zaštite osobnih podataka. Međutim, kandidat na ispitu ima legitimni interes, koji se temelji na zaštiti njegove privatnosti, za mogućnost prigovora na to da se njegovi odgovori na tom ispitu i napomene ispitivača u vezi s tim odgovorima obrađuju izvan ispitnog postupka i osobito da se prosljeđuju trećim osobama ili objavljuju bez njegova odobrenja. Također, tijelo koje organizira ispit je kao voditelj obrade podataka obvezno osigurati da se ti odgovori i napomene pohrane na način da treće osobe njima ne mogu nezakonito pristupiti. Nadalje, Sud je utvrdio da se prava na pristup i ispravak, predviđena Direktivom, također mogu opravdati u odnosu na pisane odgovore kandidata na stručnom ispitu i eventualne povezane napomene ispitivača. Doduše, pravo na ispravak, predviđeno člankom 12 točkom (b) Direktive 95/46 očito ne može omogućiti kandidatu da a posteriori „ispravi” „pogrešne” odgovore jer oni ni na koji način nisu netočnosti u smislu Direktive, koje bi otvorile pravo na ispravak. S druge strane, moguće su situacije u kojima se otkrije da su ti odgovori i te napomene netočni, primjerice zbog toga što su pogreškom ispitni radovi zamijenjeni na način da su odgovori drugog kandidata pripisani kandidatu o kojem je riječ. Također, ne može se isključiti da kandidat ima pravo od voditelja obrade podataka zahtijevati da se njegovi odgovori na ispitu i povezane napomene ispitivača nakon određenog razdoblja izbrišu, tj. unište. Posljedično, budući da pisani odgovori kandidata na stručnom ispitu i eventualne povezane napomene ispitivača stoga mogu biti podvrgnuti provjeri, među ostalim, njihove točnosti i nužnosti njihova čuvanja i mogu biti predmet ispravka ili brisanja, Sud EU smatra da davanje kandidatu prava na pristup tim odgovorima i tim napomenama služi cilju Direktive, a koji jest zajamčiti zaštitu prava na privatnost tog kandidata u pogledu obrade podataka koji se na njega odnose, i to neovisno o tome ima li taj kandidat takvo pravo na pristup također na temelju nacionalnih propisa. Zaštita temeljnog prava na poštovanje privatnosti podrazumijeva, među ostalim, to da svaka fizička osoba može biti sigurna da su osobni podaci koji se odnose na nju točni i obrađeni na zakonit način. Naposljetku, Sud EU pojašnjava da ta prava na pristup i ispravak ne obuhvaćaju

ispitna pitanja, koja kao takva nisu osobni podaci kandidata. Sud usto podsjeća na to da pravo Unije predviđa određena ograničenja tih prava. Države članice tako mogu donijeti propise za ograničavanje područja primjene predviđenih obveza i prava kada takvo ograničavanje predstavlja potrebnu mjeru za zaštitu prava i sloboda drugih.

***

Presudom u predmetu **C-372/16 Sud EU** je stao na stanovište da Uredbom „Rim III” nije određeno pravo primjenjivo na privatne razvode.

Raja Mamisch i Soha Sahyouni, koji su brak sklopili u Siriji, trenutno žive u Njemačkoj. Posjeduju i sirijsko i njemačko državljanstvo. R. Mamisch je 2013. izjavio razvod od svoje supruge na način da je njegov zastupnik izrekao formulu za razvod pred vjerskim šerijatskim sudom u Latakiji (Sirija), koji je utvrdio razvod. Riječ je o takozvanom „privatnom” razvodu, s obzirom na to da sudjelovanje vjerskog suda nije konstitutivno u odnosu na taj razvod. Nadalje, S. Sahyouni potpisala je izjavu kojom priznaje da je primila svu naknadu koja joj je u skladu s vjerskim zakonodavstvom pripadala na temelju ugovora o braku i razvoda do kojeg je došlo jednostranom odlukom njezina muža, čime je potonjeg oslobodila svih obveza koje je prema njoj imao.

R. Mamisch potom je zahtijevao priznavanje razvoda u Njemačkoj, a taj je zahtjev predsjednik Oberlandesgerichta München (Visoki zemaljski sud u Münchenu) prihvatio ocijenivši, među ostalim, da je takva vrsta zahtjeva obuhvaćena Uredbom „Rim III” o pravu primjenjivom na razvod^[64] i da je, na temelju te uredbe, predmetni razvod bio uređen sirijskim pravom. S. Sahyouni je osporavala to priznavanje razvoda pred Oberlandesgerichtom München, koji je Sudu EU uputio više pitanja o tumačenju Uredbe „Rim III”. Sud EU je pojasnio u ranijoj presudi^[65] da se Uredba „Rim III” sama po sebi ne primjenjuje na priznavanje odluke o razvodu donesene u trećoj zemlji. Usprkos tome, na temelju njemačkog prava, u svrhu priznavanja u Njemačkoj privatnog razvoda izrečenog u trećoj zemlji, materijalni uvjeti koje takav razvod mora ispuniti ispituju se s obzirom na pravo države određene na temelju Uredbe „Rim III”. S obzirom na to, utvrdi li se da se Uredba „Rim III” ne primjenjuje na privatne razvode, odluku u predmetnom sporu trebalo bi donijeti na temelju njemačkih pravila o rješavanju sukoba zakona. Stoga je Sud EU ispitao pitanje primjenjuje li se ta uredba kao takva na privatni razvod poput onog o kojem je riječ u ovom predmetu, do kojeg je došlo na temelju jednostrane izjave jednog od supružnika pred vjerskim sudom, i utvrđuje pravo koje se na njega primjenjuje. Međutim, Sud EU zaključuje da iz ciljeva koji se nastoje ostvariti Uredbom „Rim III” proizlazi da su njome obuhvaćeni samo razvodi koje izriče državni sud, javno tijelo ili tijelo pod njegovom kontrolom. Razvod na temelju jednostrane izjave jednog od supružnika pred vjerskim sudom, poput onog o kojem je riječ u ovom predmetu, nije dakle obuhvaćen Uredbom „Rim III”. Sud EU uz to navodi da je više država članica nakon donošenja Uredbe „Rim III” u svoje pravne poretke uvelo mogućnost izricanja razvoda bez sudjelovanja državnog tijela. Međutim, uključivanje privatnih razvoda u područje primjene te uredbe zahtijevalo bi prilagodbe koje su u nadležnosti jedino zakonodavca Unije.

***

U predmetu **C-434/15 Sud EU** je ustanovio da usluga povezivanja s vozačima koji se prijevozom ne bave profesionalno - koju pruža društvo Uber Technologies pripada uslugama u području prometa, te države članice stoga mogu uređivati uvjete pružanja te usluge.

[64] Uredba Vijeća (EU) br. 1259/2010 od 20. prosinca 2010. o provedbi pojačane suradnje u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu (SL 2010., L 343, str. 10.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 13., str. 172.)

[65] Vidjeti rješenje Suda od 12. svibnja 2016., Sahyouni (C-281/15).

Elektronička platforma Uber putem aplikacije za pametni telefon pruža naplatnu uslugu povezivanja vozača koji se prijevozom ne bave profesionalno i koji se koriste vlastitim vozilom i osoba koje traže gradski prijevoz. Godine 2014. profesionalna organizacija vozača taksija u gradu Barceloni (Španjolska) podnijela je tužbu Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona (Trgovački sud br. 3 u Barceloni, Španjolska) radi utvrđenja da djelatnosti Uber Systemsa Spain, društva povezanog s društvom Uber Technologies (u daljnjem tekstu zajedno: Uber), predstavljaju zavaravajuće prakse i nepošteno tržišno natjecanje. Naime, ni Uber Systems Spain ni vozači dotičnih vozila koji se prijevozom ne bave profesionalno ne raspolažu dozvolama ni dopuštenjima predviđenima Uredbom o uslugama taksija aglomeracije Barcelone. Kako bi provjerio mogu li se Uberove prakse kvalificirati kao nepoštene i mogu li povrijediti španjolska pravila o tržišnom natjecanju, Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona smatra da je nužno provjeriti mora li Uber raspolagati prethodnim upravnim ovlaštenjem. U tu svrhu smatra da je nužno utvrditi trebaju li se usluge koje to društvo pruža smatrati uslugama prijevoza, uslugama svojstvenima informacijskom društvu ili kombinacijom tih dviju vrsta usluga. Naime, o danjoj kvalifikaciji ovisi mogućnost da se Uberu naloži obveza raspolaganja prethodnim upravnim ovlaštenjem. Točnije, ako je usluga koju Uber pruža obuhvaćena Direktivom o uslugama na unutarnjem tržištu^[66] ili Direktivom o elektroničkoj trgovini^[67], Uberove prakse ne mogu se smatrati nepoštenima.

Sud EU je presudio da uslugu posredovanja poput one u glavnom postupku – koja se sastoji od povezivanja uz naknadu putem aplikacije za pametni telefon vozača koji se prijevozom ne bave profesionalno i koji se koriste vlastitim vozilom i osoba koje traže gradski prijevoz – treba smatrati neodvojivo povezanom s uslugom prijevoza i stoga obuhvaćenom kvalifikacijom „usluga u području prometa” u smislu prava Unije. Prema tome, takva usluga mora općenito biti isključena iz područja primjene slobode pružanja usluga, Direktive o uslugama na unutarnjem tržištu i Direktive o elektroničkoj trgovini. Proizlazi da je u aktualnom stanju prava Unije na državama članicama uređivanje uvjeta pružanja takvih usluga, poštujući opća pravila UFEU-a. Sud EU ponajprije smatra da se usluga koju pruža Uber ne sastoji samo od usluge posredovanja koju čini povezivanje putem aplikacije za pametni telefon vozača koji se prijevozom ne bavi profesionalno i koji se koristi svojim vlastitim vozilom i osobe koja traži gradski prijevoz. Naime, u takvoj situaciji pružatelj te usluge posredovanja istodobno nudi usluge gradskog prijevoza, koje čini dostupnima osobito putem informatičkih alata i čije općenito funkcioniranje organizira u korist osoba koje se žele koristiti tom ponudom u svrhe gradskog prijevoza. Sud EU u tom pogledu ističe da je aplikacija koju na raspolaganje stavlja Uber nužna kako za vozače tako i za osobe koje traže gradski prijevoz. On također ističe da Uber ima odlučujući utjecaj i na uvjete pod kojima vozači pružaju uslugu. Stoga Sud EU ocjenjuje da treba smatrati da ta usluga posredovanja čini sastavni dio ukupne usluge čiji je glavni element usluga prijevoza i da se stoga ne može kvalificirati kao „usluga informacijskog društva”, nego kao „usluga na području prijevoza”. Sud proglašava da se, posljedično, Direktiva o elektroničkoj trgovini ne primjenjuje na takvu uslugu, koja je također isključena iz područja primjene Direktive o uslugama na unutarnjem tržištu. Zbog istog razloga predmetna usluga općenito nije obuhvaćena slobodom pružanja usluga, nego zajedničkom prometnom politikom. Međutim, usluge gradskog prijevoza koje nisu javne kao

[66] Direktiva 2006/123/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2006. o uslugama na unutarnjem tržištu (SL. 2006., L 376, str. 36.) (SL., posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 47., str. 160.)

[67] Direktiva 2000/31/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2000. o određenim pravnim aspektima usluga informacijskog društva na unutarnjem tržištu, posebno elektroničke trgovine (Direktiva o elektroničkoj trgovini) (SL. 2000., L 178, str. 1.) (SL., posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 39., str. 58.). U svrhu definiranja pojma „usluge informacijskog društva”, Direktiva 2000/31/EZ upućuje na Direktivu 98/34/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. lipnja 1998. o utvrđivanju postupka osiguravanja informacija u području tehničkih normi i propisa (SL. 1998., L 204, str. 37.) (SL., posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 42., str. 58.), kako je izmijenjena Direktivom 98/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 20. srpnja 1998. (SL. 1998., L 217, str. 18.) (SL., posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 55., str. 11.)

i usluge koje su s njima neodvojivo povezane, poput usluge posredovanja koju pruža Uber, nisu dovele do donošenja pravila na temelju te politike.

***

Dobavljač luksuznih proizvoda može svojim ovlaštenim distributerima zabraniti prodaju proizvoda na trećoj internetskoj platformi kao što je Amazon prema presudi u predmetu **C-230/16**. Sud EU je ocijenio da je takva zabrana prikladna i načelno ne prelazi ono što je nužno za zaštitu luksuznog imidža proizvoda.

Coty Germany u Njemačkoj prodaje luksuzne kozmetičke proizvode. Da bi zaštitio luksuzni imidž tih proizvoda, on nekim svojim robnim markama trguje posredstvom mreže selektivne distribucije, to jest preko ovlaštenih distributera. Njihova prodajna mjesta moraju ispunjavati određeni broj kriterija u pogledu okruženja, uređenja i opremljenosti. Ovlaštenim distributerima usto je dopušteno dotične proizvode prodavati putem interneta, pod uvjetom da se služe svojim elektroničkim izlogom ili trećim neovlaštenim platformama ako njihovo djelovanje potrošaču nije vidljivo. S druge strane, izričito im je zabranjeno prodavati proizvode na internetu preko trećih platformi koje prema potrošačima djeluju na vidljiv način.

Coty Germany protiv jednog od svojih ovlaštenih distributera, Parfümerie Akzente, podnio je tužbu pred njemačkim sudom tražeći da mu se sukladno navedenoj ugovornoj klauzuli zabrani distribucija Cotyjevih proizvoda preko platforme „Amazon.de”. Budući da je dvojio o dopuštenosti te klauzule u kontekstu prava tržišnog natjecanja Unije, Oberlandesgericht Frankfurt am Main (Visoki zemaljski sud u Frankfurtu na Majni, Njemačka) o tome je postavio pitanje Sudu EU. Sud EU je u svojoj presudi, pozivajući se na svoju ustaljenu sudsku praksu^[68], prije svega naveo da sustav selektivne distribucije luksuznih proizvoda, čiji je glavni cilj očuvanje njihova luksuznog imidža, ne krši zabranu zabranjenih sporazuma predviđenu pravom Unije^[69], pod uvjetom da su ispunjeni sljedeći uvjeti: (i.) izbor prodavatelja mora se provoditi prema objektivnim kvalitativnim kriterijima koji su utvrđeni jednako za sve potencijalne prodavatelje i koji se primjenjuju bez diskriminacije te (ii.) utvrđeni kriteriji ne smiju prelaziti ono što je nužno. Sud EU u tom kontekstu podsjeća da kvaliteta luksuznih proizvoda ne proizlazi samo iz njihovih materijalnih karakteristika nego i iz prestižnog izgleda i imidža koji im daju dojam luksuza. Taj je dojam njihov najvažniji element zato što ih potrošači time mogu razlikovati od drugih sličnih proizvoda. Ugrožavanje dojma luksuza može stoga utjecati na samu njihovu kvalitetu.

Sud EU dalje zaključuje da se zabrani zabranjenih sporazuma predviđenoj pravom Unije ne protivi ugovorna klauzula poput one o kojoj je konkretno riječ, koja ovlaštenim distributerima sustava selektivne distribucije luksuznih proizvoda, čiji je glavni cilj očuvanje njihova luksuznog imidža, zabranjuje na vidljiv način koristiti treće platforme za prodaju dotičnih proizvoda putem interneta, pod uvjetom da su ispunjeni sljedeći uvjeti: (i.) ta klauzula mora imati za cilj očuvanje luksuznog imidža dotičnih proizvoda, (ii.) mora biti određena jednako i primjenjivati se bez diskriminacije i (iii.) mora biti proporcionalna u odnosu na cilj koji se njome želi postići. Oberlandesgericht treba provjeriti je li to tako. S tim u vezi Sud EU zaključuje da je izgledno da je, podložno provjerama koje

[68] Sud ističe da se u presudi Pierre Fabre Dermo-Cosmétique (C-439/09, vidjeti također PM br. 110/11) nije željela iznijeti načelna izjava da zaštita luksuznog imidža više ne može predstavljati opravdanje za ograničavanje tržišnog natjecanja, poput onog koje proizlazi iz postojanja mreže selektivne distribucije, u pogledu svih proizvoda, a posebno onih luksuznih, te time izmijeniti ustaljenu sudsku praksu Suda. Sud je u toj presudi smatrao da potreba očuvanja prestižnog imidža kozmetičkih proizvoda i proizvoda za osobnu higijenu o kojima je riječ u tom predmetu nije predstavljala legitiman zahtjev koji bi opravdavao potpunu zabranu prodaje tih proizvoda na internetu.

[69] Članak 101 stavak 1 UFEU-a

mora izvršiti Oberlandesgericht, sporna klauzula dopuštena. Naime, nesporno je da je cilj predmetne ugovorne klauzule očuvanje luksuznog i prestižnog imidža Cotyjevih proizvoda. Također, iz spisa dostavljenog Sudu EU razvidno je da Oberlandesgericht smatra da je ta klauzula objektivna i ujednačena te da se bez diskriminacije primjenjuje na sve ovlaštene distributere. Sud EU također smatra da je zabrana koju dobavljač luksuznih proizvoda odredi svojim ovlaštenim distributerima da na vidljiv način koriste treće platforme za prodaju tih proizvoda na internetu prikladna za očuvanje njihova luksuznog imidža. Nije izgledno ni da navedena zabrana prelazi ono što je nužno za zaštitu luksuznog imidža proizvoda. Konkretno, imajući u vidu nepostojanje ugovornog odnosa između dobavljača i trećih platformi, koji bi dobavljaču omogućio da od tih platformi zahtijeva ispunjavanje uvjeta kvalitete koje je odredio svojim ovlaštenim distributerima, odobrenje dano tim distributerima da koriste takve platforme pod uvjetom da one ispunjavaju unaprijed definirane zahtjeve kvalitete ne može se smatrati jednako učinkovitim kao sporna zabrana. Na kraju, pod pretpostavkom da Oberlandesgericht dođe do zaključka da sporna klauzula načelno potpada pod zabranu zabranjenih sporazuma predviđenu pravom Unije, Sud EU napominje da nije isključeno da bi se na tu klauzulu moglo primjenjivati skupno izuzeće^[70]. Naime, u okolnostima kao što su one u konkretnom slučaju, sporna zabrana vidljivog korištenja trećih poduzetnika za prodaju putem interneta ne predstavlja ni ograničavanje korisnika ni ograničavanje pasivne prodaje krajnjim korisnicima, dakle ograničavanja koja su, zbog činjenice da mogu izazvati ozbiljne posljedice za tržišno natjecanje, automatski isključena od mogućnosti primjene skupnog izuzeća.

***

Presudom u predmetu **C-186/16** Sud EU je ustanovio da financijska institucija prilikom odobravanja kredita u stranoj valuti mora zajmoprimcu pružiti dovoljno informacija kako bi mu omogućila donošenje razborite i informirane odluke.

Pružatelj usluga dotičnom potrošaču tako mora priopćiti sve relevantne informacije kako bi on mogao ocijeniti ekonomske posljedice takve odredbe na svoje financijske obveze. Tijekom 2007. i 2008. Ruxandra Paula Andriciuc i druge osobe, koje su tada svoj dohodak primale u rumunjskim lejima (RON), sklopile su s rumunjskom bankom Banca Românească ugovore o kreditu u švicarskim francima (CHF) za stjecanje nekretnina, refinanciranje drugih kredita ili za osobne potrebe. U skladu s ugovorima o kreditu koje su stranke sklopile, zajmoprimci su bili dužni vraćati mjesečne rate kredita u švicarskim francima i preuzeli su rizik u vezi s eventualnim promjenama tečaja rumunjskog leja u odnosu na švicarski franak. Nakon toga taj se tečaj znatno promijenio na štetu zajmoprimaca. Oni su se obratili rumunjskim sudovima kako bi se utvrdilo da je ugovorna odredba prema kojoj se kredit mora vratiti u švicarskim francima bez uzimanja u obzir eventualnog gubitka koji zajmoprimci mogu pretrpjeti zbog tečajnog rizika nepoštena ugovorna odredba koja ih ne obvezuje, u skladu s onim što propisuje Unijina direktiva^[71]. Zajmoprimci su tvrdili, među ostalim, da je prilikom sklapanja ugovora banka svoj proizvod prikazivala pristrano jer je isticala isključivo koristi koje bi zajmoprimci od njih mogli imati, bez spominjanja njihovih mogućih rizika i vjerojatnosti njihova ostvarenja. Prema mišljenju zajmoprimaca, spornu ugovornu odredbu, s obzirom na tu praksu banke, treba smatrati nepoštenom.

[70] Na temelju Uredbe Komisije (EU) br. 330/2010 od 20. travnja 2010. o primjeni članka 101 stavka 3 Ugovora o funkcioniranju Europske unije na kategorije vertikalnih sporazuma i usklađenih djelovanja (SL. 2010., L 102, str. 1.) (SL., posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 3., str. 270.)

[71] Direktiva Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima (SL. 1993., L 95, str. 29.) (SL., posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 12., str. 24.)

U tom kontekstu Curtea de Appel Oradea (Žalbeni sud u Oradei, Rumunjska) je pitala Sud EU o opsegu obveze banaka da klijente informiraju o tečajnom riziku povezanom s kreditima u stranoj valuti.

Sud EU je utvrdio da je sporna ugovorna odredba dio glavnog predmeta ugovora o kreditu, tako da se njezina nepoštenost može ispitivati s obzirom na Direktivu samo ako nije sastavljena jasno i razumljivo. Naime, obveza vraćanja kredita u određenoj valuti bitan je element ugovora o kreditu s obzirom na to da se ne odnosi na akcesoran način plaćanja, nego na samu narav dužnikove obveze. U tom smislu Sud podsjeća na to da zahtjev prema kojem ugovorna odredba mora biti sastavljena jasno i razumljivo također nalaže da ugovor transparentno izloži konkretno funkcioniranje mehanizma na koji upućuje dotična odredba. Prema potrebi, ugovor također mora objasniti odnos između tog mehanizma i onog utvrđenog drugim odredbama, tako da potrošač na temelju točnih i razumljivih kriterija može procijeniti ekonomske posljedice koje iz toga za njega proizlaze. To pitanje mora ispitati rumunjski sud s obzirom na sve relevantne činjenične elemente, uključujući oglašavanje i informacije koje je zajmodavac učinio dostupnima u sklopu pregovora o sklapanju ugovora o kreditu.

Konkretno, na nacionalnom sudu je provjeriti jesu li potrošaču bili priopćeni svi elementi koji bi mogli imati utjecaja na opseg njegove obveze, a na temelju kojih on može ocijeniti ukupan trošak svojega kredita. U tom kontekstu Sud je pojasnio da financijske institucije zajmoprimcima moraju pružiti dovoljno informacija kako bi im se omogućilo donošenje razboritih i informiranih odluka. Te se informacije tako moraju odnositi ne samo na mogućnost aprecijacije ili deprecijacije valute kredita nego i na utjecaj koji promjene tečaja i povećanje kamatne stope u valuti kredita mogu imati na vraćanje kredita. Stoga, s jedne strane, zajmoprimac mora biti jasno obaviješten o činjenici da se sklapajući ugovor o kreditu u stranoj valuti izlaže određenom tečajnom riziku koji će ekonomski teško moći snositi u slučaju pada vrijednosti valute u kojoj ostvaruje svoj dohodak. S druge strane, banka mora izložiti moguće promjene tečaja i rizike svojstvene uzimanju kredita u stranoj valuti, osobito ako zajmoprimac ne ostvaruje svoj dohodak u toj valuti. Naposljetku, Sud EU ističe da je u slučaju u kojem banka nije ispunila te obveze, pa se posljedično može ispitivati nepoštenost sporne ugovorne odredbe, na nacionalnom sudu da provjeri, s jedne strane, moguće bankino nepoštovanje zahtjeva postupanja u dobroj vjeri i, s druge strane, postojanje moguće znatne neravnoteže između ugovornih stranaka. Tu ocjenu treba provesti s obzirom na trenutak sklapanja predmetnog ugovora i uzimajući u obzir osobito stručnost i znanja banke u vezi s mogućim promjenama tečaja i rizicima svojstvenima sklapanju ugovora o kreditu u stranoj valuti. U tom smislu Sud EU naglašava da ugovorna odredba može unijeti neravnotežu među strankama koja se očituje tek tijekom izvršenja ugovora.

***

Presudama u predmetima **C-490/16 i C-646/16** ustanovljeno je da je Hrvatska je odgovorna za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu osoba koje su masovno prešle njezinu granicu tijekom migracijske krize 2015.-2016. Naime, za te osobe treba smatrati da su nezakonito prešle vanjsku granicu Hrvatske u smislu Uredbe Dublin III.

Jedan sirijski državljanin i članovi dviju afganistanskih obitelji, iako nisu imali odgovarajuću vizu, prešli su 2016. granicu između Hrvatske i Srbije. Hrvatska tijela organizirala su prijevoz tih osoba do hrvatsko-slovenske granice radi toga da im se pomogne da dođu do drugih država članica kako bi ondje podnijeli zahtjev za međunarodnu zaštitu. Sirijski državljanin potom je podnio takav zahtjev u Sloveniji, a članovi afganistanskih obitelji isto su učinili u Austriji. Međutim, i Slovenija i Austrija smatrale su da je, s obzirom na to da su ti podnositelji zahtjeva bili nezakonito ušli u Hrvatsku, prema

Uredbi Dublin III^[72], na tijelima te države članice da razmotre zahtjeve za međunarodnu zaštitu tih osoba. Dotične osobe sudski osporavaju odluke slovenskih odnosno austrijskih tijela ističući da se njihov ulazak u Hrvatsku ne može smatrati nezakonitim i da je, u skladu s Uredbom Dublin III, na slovenskim i austrijskim tijelima da razmotre njihove zahtjeve. U tim okolnostima, Vrhovno sodišče Republike Slovenije (Vrhovni sud Slovenije) i Verwaltungsgerichtshof Wien (Visoki upravni sud u Beču, Austrija) pitali su Sud EU treba li ulazak dotičnih osoba smatrati zakonitim u smislu Uredbe Dublin III. Pored toga, austrijski sud također želi saznati je li postupanje hrvatskih tijela izjednačeno s izdavanjem vize te države članice. U svojim presudama Sud EU ponajprije je utvrđivao da li je, u smislu Uredbe Dublin III, viza „dozvola ili odluka države članice koja je potrebna za tranzit ili ulazak” na državno područje te države članice ili više njih. Slijedom toga, s jedne strane, pojam vize upućuje na akt koji je formalno donijela nacionalna administracija, a ne na puko toleriranje i, s druge strane, viza se ne smije miješati s prihvatom na područje države članice jer se viza zahtijeva upravo kako bi on bio dopušten.

U tim uvjetima, Sud EU navodi da se prihvata trećih zemalja na područje države članice ne može kvalificirati kao viza, čak i ako se taj prihvata objašnjava izvanrednim okolnostima obilježenima masovnim priljevom raseljenih osoba u Europsku uniju. Pored toga, Sud EU smatra da se prelazak granice uz nepoštovanje pretpostavki nametnutih primjenjivim propisima u predmetnoj državi članici nužno mora smatrati „nezakonitim”, u smislu Uredbe Dublin III.

Kad je riječ o mogućnosti koju imaju države članice na temelju Zakonika o schengenskim granicama^[73] da državljanima trećih zemalja, koji ne ispunjavaju pretpostavke ulaska, iz humanitarnih razloga dopuste da dođu na njihovo državno područje, Sud EU podsjeća da je takvo dopuštenje valjano samo za područje države članice o kojoj je riječ, a ne i za područja drugih država članica.

Usto, smatra da ulazak državljanina treće zemlje koji je država članica dopustila iz humanitarnih razloga – odstupajući od pretpostavki ulaska koje se u načelu nameću takvom državljaninu – ne bi činio nezakoniti prelazak granice te države članice podrazumijevalo bi da navedena država članica nije odgovorna za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu koji je podnijela ta osoba u drugoj državi članici. Takav zaključak bio bi međutim nespojiv s općom strukturom i ciljevima Uredbe Dublin III, koja državi članici od koje potječe ulazak ili boravak takve osobe na području Unije dodjeljuje odgovornost za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu koji je ta osoba podnijela. Prema tome, ne može biti oslobođena od takve odgovornosti država članica koja je odlučila dopustiti, pozivajući se na humanitarne razloge, ulazak državljanina treće zemlje na njezino državno područje koji nema vizu niti je oslobođen vizne obveze. U tim okolnostima, Sud je odlučio da pojam „nezakoniti prelazak granice” također obuhvaća situaciju u kojoj je država članica prihvatila državljanine trećih zemalja na svoje državno područje pozivajući se na humanitarne razloge i odstupajući od pretpostavki ulaska koje se u načelu nameću državljanima trećih zemalja. Osim toga, upućujući na mehanizme uspostavljene Uredbom Dublin III, na Direktivu 2001/55^[74] i članak 78 stavak

[72] Uredba (EU) br. 604/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o utvrđivanju kriterija i mehanizama za određivanje države članice odgovorne za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu koji je u jednoj od država članica podnio državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva (SL. 2013., L 180, str. 31.) (SL., posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 15., str. 108. i ispravak u SL. 2017., L 49, str. 50.)

[73] Uredbe (EZ) br. 562/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. ožujka 2006. o Zakoniku Zajednice o pravilima kojima se uređuje kretanje osoba preko granica (SL. 2006., L 105, str. 1.) (SL., posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 10., str. 61.), kako je izmijenjena Uredbom (EU) br. 610/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. (SL. 2013., L 182, str. 1.) (SL., posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 12., str. 285.)

[74] Direktiva Vijeća 2001/55/EZ od 20. srpnja 2001. o minimalnim standardima za dodjelu privremene zaštite u slučaju masovnog priljeva raseljenih osoba te o mjerama za promicanje uravnoteženih napora država članica pri prijemu i snošenju posljedica prijema tih osoba (SL. 2001., L 212, str. 12.) (SL., posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 8., str. 49.)

3 UFEU-a, Sud EU utvrđuje da nije odlučujuća okolnost da se prelazak granice dogodio prilikom dolaska iznimno velikog broja državljana trećih zemalja koji su željeli dobiti međunarodnu zaštitu. Sud EU također ističe da se prihvati tih državljana trećih zemalja može olakšati tako da druge države članice, jednostrano ili zajedno u duhu solidarnosti, iskoriste „klauzulu suverenosti” koja im omogućuje da razmotre zahtjeve za međunarodnu zaštitu koji su im podneseni, čak i ako na temelju kriterija utvrđenih Uredbom Dublin III nisu odgovorne za to razmatranje. Naposljetku, podsjeća da se transfer tražitelja međunarodne zaštite prema odgovornoj državi članici ne može provesti ako, zbog dolaska iznimno velikog broja državljana trećih zemalja koji žele dobiti međunarodnu zaštitu, postoji stvarna opasnost da dotična osoba trpi nečovječno ili ponižavajuće postupanje u slučaju provođenja tog transfera.